

Л. М. Шипілова,
к. політ. н., доцент, доцент кафедри глобальної та національної безпеки
Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5682-3570>

DOI: 10.32702/2306-6814.2025.10.246

БЕЗПЕКОВЕ СЕРЕДОВИЩЕ УКРАЇНИ: РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР

L. Shypilova,
PhD in Political Science, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Global
and National Security of the Educational and Scientific Institute of Public Administration
and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

SECURITY ENVIRONMENT OF UKRAINE: REGIONAL DIMENSION

Досліджено стан безпекового середовища України в процесі трансформації інституційного розвитку систем безпеки в умовах формування нового світового порядку, що суттєво впливає на стан національних інтересів і перспективи співпраці України з європейськими та євроатлантичними структурами, які є інструментом забезпечення національних інтересів держави у зовнішній політиці. Визначено роль держави як суб'єкта регіональної безпеки, що знаходиться в стані війни та в світлі загроз виникнення ескалації в європейському безпековому просторі — від Балкан до країн Півночі, а також поглиблення зовнішньоекономічних відносин, посилення присутності України на традиційних ринках й освоєнням нових ринків для українських товарів та послуг на Близькому Сході, в Латинській Америці, Азії та Африці.

Досліджено механізм інтеграції до європейського економічного та політичного простору, запропоновані пропозиції щодо зміцнення стабільності в регіоні та подальшого розвитку всіх відносин між суб'єктами системи міжнародної безпеки.

The purpose of the article is to analyze the security environment around Ukraine, its role as a regional actor in the international security system, and to find ways to increase efficiency in strengthening stability in the region and further developing comprehensive relations between actors in the international security system.

To predict the future, the paradigm of its consideration, which is the basis of the chosen concept, is important. An analysis of classical concepts that justify the development of the system of international relations was conducted, on the basis of which it was determined that today international political institutions cannot provide fully favorable conditions for subjects.

The transformation of the modern geopolitical alignment of political forces in the world, the change in the military-political situation requires the subjects of the system of international relations to find ways to create new systems of international cooperation on security and economic cooperation, primarily relying on their own strengths and capabilities.

A review of Ukraine's security environment was conducted in the process of transforming the institutional development of security systems in the context of the formation of a new world order, which significantly affects the state of national interests and the prospects for cooperation between Ukraine and European and Euro-Atlantic structures, which are an instrument for ensuring the national interests of the state in foreign policy. The role of the State as a subject of regional security, which is in a state of war and in the light of the threats of escalation in the European security space — from the

Balkans to the countries of the North, as well as the deepening of foreign economic relations, the strengthening of Ukraine's presence in traditional markets and the development of new markets for Ukrainian goods and services in the Middle East, Latin America, Asia and Africa.

The mechanism of integration into the European economic and political space was studied, and proposals were made to strengthen stability in the region and further develop comprehensive relations between the subjects of the international security system.

Ключові слова: безпекове середовище, міжнародна безпека, безпека регіону, міжнародне співробітництво, національні інтереси, європейська інтеграція.

Key words: security environment, international security, regional security, international cooperation, national interests, European integration.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Формування безпекової політики України відбувається в умовах трансформації сучасної геополітичної розстановки політичних сил в світі, змін воєнно-політичної ситуації, що характеризується нестабільністю та новими викликами, що постали перед світом, а саме — постають протиріччя, пов'язані з розбіжностями національних інтересів, цілей, позицій регіональних і світових держав. Загрози застосування воєнної сили сьогодні зароджуються і розвиваються як наслідок наявних протиріч в політичній, економічній, енергетичній та інших сферах міжнародної, регіональної безпеки загалом і національної безпеки окремо взятої країни, зокрема.

Існує ряд чинників змін у стані безпекового середовища, вони обумовлюються і стають можливими лише в результаті появи нових або здешевлення наявних ресурсів, зміни доступу до них, розвитку технологій, підвищення ефективності їх застосування тощо. Для передбачення майбутнього важливо розуміти, що є причиною, а що є наслідком, іншими словами, розглядаючи безпекове середовище, насамперед є важливою парадигма його розгляду, яка покладена в основу обраної тієї чи іншої концепції.

Якщо розглядати безпекове середовище в регіональному сегменті, то слід зазначити, що нині в Європі спостерігаються загрози виникнення конфліктних ситуацій в різних її регіонах — від Балкан до країн Півночі, тому свідченням є акцентування уваги Європи на цих регіонах, особливо після обрання нового президента у США і подальших заяв адміністрації Трампа щодо ролі його країни в НАТО, що може порушити безпекову архітектуру Європи, посилити ескалацію в регіональному безпековому просторі і тому Європа розробляє різні можливі сценарії розвитку ситуації на континенті для своєчасного реагування на виклики і загрози для регіону.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблемі адаптації України до міжнародного безпекового середовища приділяли увагу провідні українські науковці: І. Бінько, В. Білоус, О. Белов, О. Вла-

сюк, В. Горбулін, О. Гончаренко, А. Качинський, В. Крутов, Н. Нижник, С. Пирожков, В. Пилипчук, Г. Перепелиця, Г. Почепцов, Г. Ситник, В. Сідак, М. Стрельбицкий та ін. У більшості наукових робіт проблему розглянуто в політологічному, економічному, військовому та інформаційному аспектах. Останнім часом, у зв'язку з прагненням України зайняти своє місце у європейському співтоваристві, науковцями акцентується увага на правових аспектах, серед яких, зокрема можна виділити В. Ліпкана, Г. Новицького та ін. Соціально-філософські аспекти досліджувалися В. Ананьїним, О. Дзюбаном, В. Лутаєм, О. Лісничуком, М. Ожеваном тощо. Вони присвятили свої роботи різним проблемам щодо ролі і місця України у світі і виходили з різних історичних, соціальних і філософських поглядів.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є проведення аналізу безпекового середовища навколо України, її ролі як регіонального суб'єкта у системі міжнародної безпеки та пошуку шляхів підвищення ефективності щодо зміцнення стабільності в регіоні та подальшого розвитку всебічних відносин між суб'єктами системи міжнародної безпеки.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Процес трансформації інституційного розвитку систем безпеки в умовах формування нового світового порядку суттєво впливає на стан національних інтересів і перспективи співпраці України з європейськими та євроатлантичними структурами, які є інструментом забезпечення національних інтересів держави у зовнішній політиці. Особливість проблем, які постали перед державою така, що всі вони тісно пов'язані між собою, протиріччя одних можуть посилювати протиріччя інших. Одним з негативних чинників, що ускладнюють ці протиріччя і можуть підштовхувати держави до більш жорстких дій, є посилення нестабільності в регіонах і країнах, де Україна має певні економічні інтереси. Стимулювання загострень внутрішніх протиріч, створення умов, що перешкоджають проведенню реформ, є спробами тиску на проведення внутрішньої і зовнішньої політики Україною.

Нині безпека жодної держави не може бути гарантована без тісної взаємодії і взаєморозуміння між впли-

вовими міжнародними структурами різних безпекових рівнів. Однією з характерних рис розвитку сучасної системи міжнародних відносин є підвищення ролі регіонального та суміжних рівнів їх організації, де сформувалися (або формуються) відносно самостійні підсистеми.

Після закінчення "холодної війни" постійно відбувається перерозподіл регіонів за ступенем пріоритетності виникнення загроз в глобальному ореолі міжнародної безпеки, ці проблеми все частіше знаходять своє відбиття в комплексах регіональної безпеки. На регіональні процеси впливає проектована ззовні політика провідних держав.

Створення нового світового порядку вимагає від України, як суб'єкта регіональної безпеки, побудови довгострокових відносин з ключовими світовими центрами сили та збалансованої, неконфліктної моделі зовнішньої політики [1]. Закономірним і невідворотним є подальше визначення завдань України стосовно її утвердження як потужної та впливової регіональної держави, що відповідає її політичному, економічному, науковому та культурно-гуманітарному потенціалу і визначає перспективну роль держави в розвитку політичної та економічної взаємодії на європейському континенті та в прилеглих регіонах, в забезпеченні регіональної стабільності та європейської безпеки.

Першочерговими завданнями на цьому шляху є забезпечення широкого визнання європейськими інституціями набуття Україною повноправного членства у Європейському Союзі, завершення процесу оформлення державного кордону, лібералізація візового режиму з ЄС, активізація регіонального співробітництва з державами Центральної Європи як засобу мінімізації негативних та посилення позитивних для України наслідків розширення ЄС.

Поглиблення співпраці з міжнародними структурами безпеки вимагає подальшого розвитку положень Хартії про особливе партнерство між Україною та НАТО, на основі якої у 2023 році на заміну Комісії Україна — НАТО створено Раду Україна — НАТО, у складі якої держави-члени Альянсу і Україна засідають як рівні, відповідного поглиблення двосторонніх відносин з державами-членами НАТО з метою координації спільних дій при реагуванні на виклики і загрози сучасності. У 2024 році на Вашингтонському саміті держави-члени НАТО вирішили запровадити Ініціативу НАТО з безпекової допомоги і навчання для України (NSATU) з метою координації постачання державами-членами Альянсу і партнерами військового обладнання та техніки і організації підготовки. Вони також оголосили Зобов'язання щодо довгострокової безпекової допомоги Україні, згідно з яким буде забезпечено базове фінансування на рівні щонайменше 40 мільярдів євро протягом наступного року і надаватиметься сталий рівень безпекової допомоги у майбутньому [2].

Існують багато напрацювань науковців щодо становлення та розвитку системи міжнародних відносин, основними з яких є концепція лібералізму та концепція політичного реалізму.

Найбільш розповсюджена під час глобалізації теоретична концепція лібералізму є проекцією ідеалістичного погляду на міжнародні відносини, нині є неспроможною обґрунтувати прогностичну функцію щодо розвитку безпекового середовища. Лібералізм передбачає,

що покладаючись на міжнародні політичні інститути, суб'єкти відносин можуть успішно взаємодіяти один та успішно вирішувати розбіжності, не спираючись на застосування сили. Втім низка війн та конфліктів, які мали місце останнім часом, на практиці нівелює базові положення лібералізму і надає перевагу політичному реалізму, який передбачає, що міжнародні політичні інститути не можуть забезпечити сприятливі умови суб'єктам, і тому суб'єкти мають вирішувати питання безпеки, в першу чергу, покладаючись на власні сили і спроможності.

Концепція політичного реалізму заснована на ідеях Ганса Моргентау і Кенета Уолтца, головна з яких полягає у тому, що суб'єкти міжнародних відносин при взаємодії акцентують увагу виключно на власних інтересах, оскільки інтереси суб'єктів постійно перетинаються один з одним і тому на порядку денному суб'єктів постає питання забезпечення власної безпеки. Головним ресурсом для цього є влада суб'єкта, яка розуміється в широкому сенсі: і як панування або контролювання, і як "варварська влада", тобто жорстка сила. Прагнення суб'єктів максимізувати владу з часом створює баланс сил між провідними суб'єктами в системі міжнародних відносин. Слабкі суб'єкти підпорядковуються більш могутнім.

Суб'єкти підтримують баланс сил за допомогою внутрішнього і зовнішнього балансування. Зовнішнє балансування передбачає формування коаліцій та інші дії суб'єктів на міжнародній арені. Внутрішнє балансування передбачає насамперед нарощування суб'єктами власних ресурсів. Збільшення ресурсів певним суб'єктом неминуче призведе до порушення балансу сил, актуалізації загарбницьких інтересів, виникненню суперечностей і відвідних дій конкуруючих суб'єктів [3, с. 7].

Яскравим прикладом нині є ігнорування США балансу інтересів, досягнутого на багатосторонніх торговельних переговорах, які діяли протягом тривалого часу і того факту, що вони вже давно отримують значний прибуток від міжнародної торгівлі. Президент США Д. Трамп запроваджує нові мита в діапазоні від 10 до 49 відсотків для багатьох країн світу та ЄС, що є серйозним ударом по світовій економіці та заяви про приєднання територій держав до США, може суттєво впливати на безпекове середовище в глобальній системі міжнародних відносин.

З політичним реалізмом тісно пов'язана концепція геополітики, яка також ґрунтується на категорії інтересів, сформульованих з точки зору влади та географічних регіонів планети. Географічний фактор у міжнародних відносинах має першорядне значення, оскільки враховує фізичні обмеження на доступ суб'єктів до ресурсів, здійснення суб'єктами дій і, отже, на забезпечення балансу сил. Важливою її частиною є концепція буферних просторів, які розмежовують могутніх суб'єктів і утворюють між ними певний географічний простір. Контроль буферних просторів часто стає ключовим інтересом могутніх суб'єктів, оскільки надає додаткові спроможності у разі конфлікту.

З точки зору концепції політичного реалізму, війна (воєнний конфлікт) — це лише спосіб зменшення (привласнення) ресурсів, які знаходяться під контролем іншого суб'єкта, або знищення іншого суб'єкта взагалі. Ця концепція також дозволяє визначити класифікацію війн:

якщо суб'єкт веде війну за допомогою ресурсів підпорядкованих суб'єктів, ця війна є проксі-війною;

якщо під час війни використовуються переважно ресурси невоєнного характеру, ця війна розглядається як гібридна;

якщо війна переслідує інтереси недержавних суб'єктів, ця війна є приватизованою війною.

Отже, з точки зору політичного реалізму, безпекове середовище — це складна система зовнішніх і внутрішніх відносин в усіх сферах національної безпеки між суб'єктами (державами, коаліціями держав, міжнародними бізнес-структурами, політичними партіями, громадськими об'єднаннями тощо), що мають певні ресурси, а також умов, факторів і обставин, які впливають або можуть впливати на ці відносини. Відносини породжуються діями, які суб'єкти здійснюють відповідно до власної ідеології. Аналіз дій забезпечує виявлення інтересів суб'єктів [3, с. 9].

Стосовно України, як частини європейського безпечного середовища, наявні загрози, пов'язані з проблемами щодо захисту власних національних інтересів, а це:

ведення повномасштабної війни російської федерації на нашій території, посягання на суверенітет і територіальну цілісність з боку росії;

прагнення інших держав втручатися у внутрішню політику України; порушення шляхів постачання життєво необхідних ресурсів;

створення несприятливих умов з метою зміни внутрішньої та зовнішньої політики держави тощо.

Глобальні проблеми міжнародної безпеки все більше знаходять своє відбиття в комплексах регіональної безпеки, на регіональні процеси впливає проектувана ззовні політика провідних держав. Україна географічно знаходиться в центрі європейського континенту, а також в силу своєї ментальності — обрала шлях на європейську інтеграцію в системі міжнародних відносин. Принципове значення для успішної реалізації завдань європейської інтеграції має також і розвиток стратегічного партнерства із США, ключовим елементом яких повинно стати переведення їх у реальну площину, зокрема, розвиток політичного та безпекового діалогу, забезпечення сприятливих умов для торговельно-економічного співробітництва.

Подальше поглиблення співробітництва з державами Центрально-Східної Європи в усіх сферах Україна розглядає як важливу складову реалізації стратегічного євроінтеграційного курсу, напруження моделей інтеграції з ЄС. Окреме місце у цьому належить розвитку відносин стратегічного партнерства з Польщею.

Створення нового світового порядку вимагає від України, як суб'єкта регіональної безпеки, побудови довгострокових відносин з ключовими світовими центрами сили та збалансованої, неконфліктної моделі зовнішньої політики [1, с. 33—34]. Закономірним і невідворотним є подальше визначення завдань України стосовно її утвердження як потужної та впливової регіональної держави, що відповідає її політичному, економічному, науковому та культурно-гуманітарному потенціалу і визначає перспективну роль держави в розвитку політичної та економічної взаємодії на європейському континенті та в прилеглих регіонах, в забезпеченні регіональної стабільності та європейської безпеки.

Україна має достатній ресурсний, транзитний, людський потенціал і повинна виступати з позицій необхідності посилення ролі Організації Об'єднаних Націй та Організації з безпеки і співробітництва в Європі у світових і загальноєвропейських процесах, у тому числі щодо запобігання та нейтралізації наявних і потенційних загроз [4, с. 82]. Особливе значення в цьому контексті має формулювання основних засад регіональної політики України як складової євроінтеграційного курсу.

Активна участь у рамках регіональних угруповань, зокрема, проєкт Центральноєвропейської ініціативи. Україна розглядає участь у цій організації як важливий механізм інтеграції до європейського економічного та політичного простору, а також зміцнення стабільності в регіоні та подальшого розвитку всебічних відносин між країнами-членами. На постійній основі проводиться робота, спрямована на активізацію участі підприємств та організацій України у реалізації проєктів співробітництва в рамках цього проєкту, а також в Організації Чорноморського Економічного Співробітництва (ОЧЕС), де Україна бере активну участь в роботі допоміжних органів цієї організації, та її інституцій — Парламентської асамблеї ЧЕС, Чорноморського банку торгівлі та розвитку, Ділової ради ЧЕС та Міжнародного центру чорноморських досліджень. Участь у регіональних структурах співробітництва має сприяти широкому залученню України до політичних та економічних процесів у Центральній та Південно-Східній Європі, на Південному Кавказі, а також в Центральній Азії.

Важливим є формування комплексного бачення перспективних можливостей України в транспортно-енергетичній сфері, насамперед у кавказько-каспійському, середньо-східному та центрально-азійському регіонах. Забезпечення стратегічних інтересів України передбачається поглибленням зовнішньоекономічних відносин, посиленням її присутності як на традиційних ринках, у першу чергу, держав Центральної та Південно-Східної Європи, так і освоєнням нових ринків для українських товарів та послуг на Близькому Сході, в Латинській Америці, Азії та Африці.

Виходячи з необхідності подальшої реалізації визначених ключових завдань зовнішньої політики України, спрямованих на забезпечення її національних інтересів Президентом України у 2021 році була затверджена Стратегія зовнішньополітичної діяльності України, метою якої є утвердження України у світі як сильної та авторитетної європейської держави, здатної забезпечити сприятливі зовнішні умови для стійкого розвитку і реалізації свого потенціалу, економіки та українського суспільства [5].

Стратегією визначено вжиття заходів для зміцнення позиції держави у регіоні, посилення її ролі як контрибутора євроатлантичної безпеки, розширення географії безпекового та економічного партнерства, активізації участі у діяльності універсальних та регіональних міжнародних організацій, заходах щодо їх реформування, створенні нових регіональних форматів міжнародної співпраці. Тому необхідною є активізація законотворчого процесу щодо реалізації стратегічного курсу України на інтеграцію до ЄС та НАТО й взаємовигідного співробітництва з іншими державами та міжнародними організаціями.

Згідно з результатами проведених відповідних парламентських слухань та визначених завдань на цих напрямках, передбачається розвиток співпраці в рамках Парламентської Асамблеї ОЧЕС з метою розширення регіональної взаємодії у пріоритетних напрямках діяльності цієї організації тощо. У цьому зв'язку необхідна подальша реалізація визначених ключових завдань зовнішньої політики України, що передбачає виконання Стратегії і Програми інтеграції України до Європейського Союзу, забезпечення сприятливих умов для торговельно-економічного співробітництва, здійснення заходів відповідно до законодавства України та міжнародного права з метою захисту суверенітету, територіальної цілісності та недоторканості державного кордону України.

Також Стратегією передбачено вжиття заходів для покращення міжнародного безпекового середовища, а саме:

на застосування зусиль на співпраці на регіональному рівні забезпечення безпеки: Організація з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ), Бухарестська дев'ятка, Вишеградська група, Люблінський трикутник, Організація за демократію та економічний розвиток — ГУАМ, Організація Чорноморського Економічного Співробітництва (ОЧЕС), Веймарський трикутник тощо для стабілізації безпекової ситуації в регіоні шляхом участі України у спільних безпекових та оборонних ініціативах;

докладання зусиль на консолідацію чорноморських держав у протидії загрозам, які генерує політика Російської Федерації в Азово-Чорноморському регіоні та просування спільних ініціатив, спрямованих на забезпечення свободи судноплавства в Чорному та Азовському морях;

активізація заходів щодо виконання та забезпечення належного фінансування програми поліпшення міжнародного позитивного іміджу України [5].

Тому необхідним для України є підвищення активності у діалозі з міжнародним співтовариством, інтенсивності проведення політики, спрямованої на поглиблення співпраці з європейськими та євроатлантичними безпековими структурами.

Забезпечення повноправної участі в загальноєвропейській та регіональних системах колективного безпеки, прагнення набуття повноправного членства в ЄС є оптимальною моделлю сталого розвитку для України в умовах формування нового світового порядку, протистояння загрозам, які несе в собі росія.

Україна має потужний ресурсний, транзитний, людський потенціал і повинна виступати з позицій необхідності посилення ролі Організації Об'єднаних Націй та Організації з безпеки і співробітництва в Європі у світових і загальноєвропейських процесах, у тому числі щодо запобігання та нейтралізації наявних і потенційних загроз. Особливе значення в цьому контексті має формулювання основних засад регіональної політики України як складової євроінтеграційного курсу, а це і активна участь у рамках регіональних угруповань, зокрема, у Проєкті ЄС "Східне партнерство", Центральноєвропейської ініціативи, Організації Чорноморського Економічного Співробітництва (ОЧЕС) що може сприяти широкому залученню України до політичних та еко-

номічних процесів у Центральній та Південно-Східній Європі, на Південному Кавказі, а також в Центральній Азії.

Важливим є формування комплексного бачення перспективних можливостей України в транспортно-енергетичній сфері, насамперед у кавказько-каспійському, середньо-східному та центрально-азійському регіонах. Забезпечення стратегічних інтересів України передбачається поглибленням зовнішньоекономічних відносин, посиленням її присутності як на традиційних ринках, у першу чергу, у державах Центральної та Південно-Східної Європи, так і освоєнням нових ринків для українських товарів та послуг на Близькому Сході, в Латинській Америці, Азії та Африці.

Принциповими засадами реалізації зовнішньої політики України в усіх сферах мають бути забезпечення її комплексного та збалансованого характеру послідовності дій на міжнародній арені відповідно до визначених пріоритетів, при цьому необхідно: розвивати співпрацю в рамках Парламентської Асамблеї ОЧЕС з метою розширення регіональної взаємодії у пріоритетних напрямках діяльності цієї організації тощо.

У цьому зв'язку необхідна подальша реалізація визначених ключових завдань зовнішньої політики України, що передбачає виконання Стратегії та Програми інтеграції України до Європейського Союзу, забезпечення сприятливих умов для торговельно-економічного співробітництва, здійснення заходів відповідно до законодавства України та міжнародного права з метою захисту суверенітету, територіальної цілісності та недоторканості державного кордону України, а також активізація заходів щодо виконання та забезпечення належного фінансування програми поліпшення міжнародного позитивного іміджу України.

Стратегічною метою зовнішньої політики нашої держави повинно стати закріплення за Україною чіткого місця у глобальному світі, яке б відповідало її геостратегічному значенню та потенціалу. У сфері міжнародної безпеки в концептуальному плані ключовим завданням України є забезпечення довгострокової стабільності європейської регіональної системи. При цьому зовнішньополітична стратегія України повинна розглядати Європу як широкий простір, невід'ємною частиною якого є ряд пострадянських країн та росія, яка веде війну на нашій території і посягає на суверенітет та територіальну цілісність нашої держави.

І тому актуальним на сьогодні є створення стійких двосторонніх відносин України з основними регіональними гравцями, незалежно від їхнього географічного розташування, належності до тих чи інших блоків і нинішнім станом відносин із нашою державою. В основу таких розробок мають лягти багатосторонні проєкти, наприклад, щодо координації транспортних потоків усією системою транзитних коридорів (Європа-Азія) і необхідність запровадження спільного управління вантажопотоками по трансконтинентальній транспортній системі, а також розширення вже наявних ініціатив за рахунок спільного фінансування розвитку інфраструктури на територіях окремих держав.

Напрями пріоритетів зовнішньої політики України не повинна обмежуватися Євразійським континентом, необхідно активно освоювати нові перспективні напрями,

також повернутися на традиційні ринки Північної Африки, Близького і Середнього Сходу, Південної і Латинської Америки, зокрема у таких сферах як енергетичне, транспортне, інноваційне, військово-технічне співробітництво. Все вищезазначене можливе тільки за умов стабілізації політичної ситуації у країні, чіткої, скоординованої роботи всього державного механізму, суспільної налаштованості на зміни, упорядкування ринкових і законодавчих регуляторних механізмів, очищення державних інституцій від корупції, залучення інтегрованих ресурсів провідних вітчизняних фінансово-промислових груп і зацікавлених транснаціональних корпорацій.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Принциповими засадами реалізації зовнішньої політики України в усіх сферах мають бути забезпечення її комплексного та збалансованого характеру послідовності дій на міжнародній арені відповідно до визначених пріоритетів.

Виходячи з необхідності подальшої реалізації ключових завдань зовнішньої політики України, спрямованих на забезпечення її національних інтересів, необхідно: активізувати законотворчий процес, спрямований на реалізацію стратегічного курсу України на інтеграцію до ЄС згідно з результатами проведених відповідних парламентських слухань та визначених завдань на цих напрямках.

У цьому зв'язку важливе значення має подальше поглиблення взаємодії та координації діяльності органів державної влади у зовнішньополітичній та зовнішньоекономічній сферах та пошуку шляхів підвищення її ефективності з урахуванням динамічної зміни міжнародного середовища загалом та регіонального, зокрема.

Активність України у діалозі з міжнародним співтовариством, політика, спрямована на інтеграцію до ЄС, орієнтація на загальноєвропейські цінності, забезпечення повноправної участі в загальноєвропейській та регіональних системах колективної безпеки, набуття членства в ЄС є оптимальною моделлю сталого розвитку для України в умовах глобалізаційних процесів, що відбуваються в світі сьогодні, й на подальшу перспективу.

Література:

1. Україна у системі міжнародної безпеки / Національний інститут проблем міжнародної безпеки. К.: ПЦ "Фоліант" ВД "Стилос", 2009. — С. 33—34.
2. Відносини з Україною URL: https://www.nato.int/cps/ru/natohq/topics_37750.htm?selectedLocale=uk
3. Бочарніков В. П., Свєшніков С. В., Сиротенко А. М., Коваль М. В., Затинайко О. І., Дергільова О. В., Ковальчук П. А. Безпекове середовище 2033: Монографія. — К.: НУОУ імені Івана Черняхівського, 2022. — 117 с.
4. Шевцов А. І., Мерніков Г. І. Проблеми та загрози сталому розвитку в глобалізованому світі. // Стратегічна панорама № 3—4, 2008. С. 81—85.
5. Стратегія зовнішньополітичної діяльності України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4482021-40017>
6. Постанова КМУ Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року: URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF#Text>

7. Доповідь Організації Об'єднаних Націй "Дослідження концепції безпеки" А / 40/553. Організація Об'єднаних Націй [сайт]. URL: <http://www.un.org/ru/ga/40/docs/40res.shtml>.

8. Нікітін А. А. Міжнародна безпека як чинник національної безпеки держави // Морська безпека та оборона № 1 2024., С. 50—55.

9. Житник О. М., Гриценко А. А. Вплив трансформації архітектури міжнародної безпеки на формування державної політики національної безпеки в умовах формування нового світового порядку: концепція управління майбутнім. Право та державне управління. 2019. № 2 (35). Т. 1. С. 181—190.

10. Програма інтеграції України до Європейського Союзу. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001100-00#Text>.

References:

1. Natsional'nyj instytut problem mizhnarodnoi bezpeky (2009), *Ukraine u systemi mizhnarodnoi bezpeky [Ukraine in the international security system]*, PTs "Foliant" VD "Stylos", Kyiv, Ukraine, pp. 33—34.
 2. NATO (2025), "Relations with Ukraine", available at: https://www.nato.int/tsps/ru/natohk/topitss_37750.htm?seletstedLotsale=uk (Accessed 25 Apr 2025).
 3. Bocharnikov, V.P. Sviesnikov, S.V. Syrotenko, A.M. Koval', M.V. Zatyajko, O.I. Derhil'ova, O.V. and Koval'chuk, P.A. (2022), *Bezpekove seredovysche 2033 [Security environment 2033]*, NUOU imeni Ivana Cherniakhovskoho, Kyiv, Ukraine.
 4. Shevtsov, A.I. (2008), "Problems and threats to sustainable development in a globalized world", *Stratichna panorama*, vol. 3-4, vol. 81—85.
 5. President of Ukraine (2021), Decree "Strategy of foreign policy activity of Ukraine", available at: <https://www.president.gov.ua/documents/4482021-40017> (Accessed 05 Jan 2025).
 6. Cabinet of Ministers of Ukraine (2021), Resolution "On approval of the National Economic Strategy for the period until 2030", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF#Text> (Accessed 25 Apr 2025).
 7. UN (1985), Report "Research of the concept of security", available at: <http://www.un.org/ru/ga/40/dotss/40res.shtml> (Accessed 25 Apr 2025).
 8. Nikitin, A.A. (2024), "International security as a factor of national security of the state", *Mors'ka bezpeka ta oborona*, vol. 1, vol. 50—55.
 9. Zhytnyk, O.M. and Hrytsenko, A.A. (2019), "Impact of transformation of the architecture of international security on the formation of state policy of national security in the conditions of formation of a new world order: the concept of managing the future", *Pravo ta derzhavne upravlinnia*, vol. 2 (35), no. 1, vol. 181—190.
 10. President of Ukraine (2000), Decree "Program of integration of Ukraine into the European Union", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001100-00#Text> (Accessed 05 Jan 2025).
- Стаття надійшла до редакції 05.05.2025 р.*